

Molt humans, molt divins (XIII): Amb tot el cor

La virtut de la castedat té a veure amb la nostra capacitat de percebre, aspirar i gaudir amb el que omple el cor humà; ens permet descobrir Déu en tot.

11/05/2022

«Feliços els nets de cor: ells veuran Déu!» (*Mt 5, 8*). Veure Déu: sense filtres, sense presses, sense límits... Qui podria somiar aconseguir

quelcom així per les seves pròpies forces? Contemplar a la seva font la bellesa, la bondat, la grandesa que busquem sense parar per tot arreu. Contemplar, que no vol dir observar des de fora, sinó des de dins, sabent-nos inundats per tota aquesta realitat plena de llum, per aquest «Amor que sadolla sense sadollar»^[1] els nostres desitjos més profunds: aquests que en aquest món només troben una resposta molt parcial, tot i que tantes vegades les criatures ens semblin ja el màxim de boniques, bones i grandioses que es pugui imaginar.

Per descomptat, en parlar de puresa de cor, el Senyor no es refereix només a la castedat. Si existís una persona molt casta però injusta, poc sincera, deslleial, mandrosa o egoista, no diríem que el seu cor és net. Quan el rei David suplica «Déu meu, crea en mi un cor ben pur» (*Sl* 51[50], 12), està demanant un cor que reuneixi harmònicament totes les

virtuts; un cor que vibri amb les coses valuoses i no amb les insubstancials, que sigui capaç de jugar-se la vida per quelcom més gran que ell, que no es deixi dominar per coses efímeres i superficials. En créixer en les diferents virtuts, la nostra mirada —els nostres desitjos, interessos, aspiracions— es va aclarint i ens fa capaços de percebre l'autèntic valor de les coses. Anem aprenent a veure, a contemplar, a gaudir.

Perplexitats

Déu ens ha creat per a aquesta contemplació, que recull totes les aspiracions del cor. És una gràcia que ens vol donar. Però és una gràcia per la qual és necessari lluitar. Hem de conquerir el nostre cor perquè es faci capaç de rebre aquest regal, perquè tenim el risc de deixar-lo sense obrir, oblidat en un racó. En paraules de sant Josepmaria, la

castedat «és un combat, però cap renúncia; responem amb una afirmació joiosa, amb una donació lliure i alegre. El teu comportament no s'ha de limitar a esquivar la caiguda, l'ocasió. No s'ha de reduir de cap manera a una negació freda i matemàtica. T'has convençut que la castedat és una virtut i que, com a tal, ha de créixer i perfeccionar-se».^[2]

La castedat és una afirmació joiosa, i sempre pot créixer. Són dues idees potser conegudes, però no per això prou compreses, fins al punt que poden generar certa perplexitat.

La idea de la castedat com a afirmació contrasta amb la de qui posa un excessiu èmfasi en el *no*, com si la virtut consistís precisament a no fer, no pensar, no mirar, no voler. La castedat és, en canvi, un *sí* a l'amor, perquè és l'amor el que la fa necessària i li confereix el sentit. Naturalment, s'ha de dir *no* a certs actes o actituds que li són contraris i

que tota persona assenyada percep precisament com a negacions de l'amor, per si mateix sempre total, exclusiu i definitiu. Però, tot i que requereix alguns *no*, la castedat és una realitat eminentment positiva.

Suposem una persona amb un bon coneixement de la fe i de la vida cristiana, sincerament decidida a posar-la en pràctica; una persona que potser fins i tot ha transmès a d'altres aquesta visió positiva de la santa puresa, perquè comprèn aquests raonaments i els comparteix. És possible que la seva experiència pràctica d'aquesta virtut no respongui a la idea d'una cosa positiva que sempre pot créixer: d'una banda, perquè no necessita exercir la puresa constantment; hi ha altres interessos que normalment estan en primer pla i que releguen la castedat al quart o cinquè lloc dels seus problemes, de manera que habitualment la castedat no sembla

que per a ell sigui ni una afirmació ni una negació. D'altra banda, perquè quan en alguns períodes ha de lluitar més intensament per viure-la, la sent precisament com una negació, i no com una afirmació.

A això s'hi afegeix una altra font de perplexitat: ja que és una virtut, la castedat està cridada a «créixer i perfeccionar-se».^[3] De nou, aquest bon cristià es podria dir:

normalment aconseguixo evitar actes, pensaments, mirades contràries a la castedat, no és d'això del que es tracta?, no puc dir que tinc la virtut?, què més hauria de fer?, en quin sentit hauria de créixer i perfeccionar-se en mi la castedat?

En realitat, en l'origen d'aquestes perplexitats es troba la idea, força estesa, però molt reductiva, que la virtut és fonamentalment un suplement de força en la voluntat que ens fa capaços de respectar unes

normes morals, fins i tot quan aquestes s'oposen a la nostra inclinació. Si aquesta visió fos correcta, la virtut consistiria en la capacitat d'ignorar l'afectivitat, d'oposar-se sistemàticament al que sentim sempre que ho requereixi el respecte d'aquestes normes.

Naturalment, aquí hi ha una part de veritat, perquè en la formació de la virtut sovint cal actuar contra la inclinació afectiva. Tanmateix, és molt important no oblidar que l'objectiu no és aquest; només es tracta d'un pas que, si no va seguit d'altres, formarà només la capacitat de reprimir-se, de dir *no*. Qui pensa així en les virtuts, encara que pugui dir que la castedat és una afirmació joiosa, en realitat no ho ha acabat d'entendre, perquè no aconseguix veure el que això significa a la pràctica.

Integració

La virtut, més que una capacitat d'oposar-se a la inclinació, és la formació de la inclinació mateixa. La virtut consisteix precisament a gaudir, a gaudir del bé, perquè ha crescut en nosaltres una connaturalitat afectiva, és a dir, una espècie de *complicitat amb el bé*. És precisament en aquest sentit que anomenem *temprança* a l'ordre en la tendència natural al plaer. Si el plaer fos dolent, ordenar-lo significaria anul·lar-lo. Però el plaer és bo, i la nostra naturalesa tendeix cap a ell. Tanmateix, que sigui bo en principi no significa que ho sigui en tots els casos: l'objecte d'una tendència pot no ser bo per a la persona en un cas concret. Per això ens interessa ordenar la nostra inclinació al plaer. Si ho aconseguim, l'haurem convertit en un dels nostres millors aliats per fer el bé; si no, serà un gran enemic que ens pot destruir, de manera

anàloga a com l'aigua, que treu la set, hidrata el cos i fa créixer les plantes... també pot ser tsunami, inundació, destrucció.

En què consisteix ordenar aquesta tendència? Sens dubte, no a fer desaparèixer l'atracció del plaer, cosa per altra banda impossible. Tampoc a ignorar-la, o a viure com si no existís; ni tan sols a reprimir-la. Ordenar la tendència al plaer significa integrar-la en el bé de la persona:^[4] conferir unitat als nostres desitjos, de manera que siguin progressivament conformes amb la nostra identitat i la reforcin. Un cor impur és un cor fragmentat, sense rumb; un cor pur, en canvi, és un cor unificat, amb una direcció a la vida.

Com es pot arribar a fer això? Les tendències humanes són maneres de percebre el bé: cadascuna ens presenta com a convenient el que la satisfà. Diem que tenim tendència al

plaer perquè davant d'una cosa que el pot produir experimentem atracció: allò es presenta als nostres ulls com a convenient. Tanmateix, el que és bo per a la tendència pot no ser-ho per a la persona. Un pastís em pot atreure perquè és agradable menjar-lo, però potser no li convé a la meva salut (per exemple, perquè soc diabètic), a la meva forma física (estic intentant aprimar-me) o a la meva relació amb els altres (pertany a una altra persona). Cada tendència té el seu punt de vista, valora la realitat des de la seva perspectiva i no ho pot fer des de cap altra. La raó és l'única facultat que pot adoptar tots els punts de vista i integrar-los,^[5] identificant el bé de la persona i no només el bé d'una tendència concreta o d'un aspecte particular de la vida. La raó escolta el que cada tendència ha de dir, avalua totes aquestes veus en conjunt i jutja si una acció és bona per a la persona.

La raó no és freda: és apassionada, està condicionada per les tendències o les passions. Si una tendència parla molt més fort que les altres, la pot confondre. D'aquí la importància que les tendències estiguin ben formades (ben temperades). Així, en comptes d'obstacle, seran un suport per al judici de la raó. Per descomptat, aquesta integració entorn de la raó requereix que el sentit de la tendència sigui comprès i respectat, i que s'actui de manera que aquest respecte cali en la nostra afectivitat. La gola, per exemple, revela que no s'ha comprès —almenys de manera pràctica, que influeixi en el comportament— el sentit de la necessitat de menjar; és a dir, encara no s'ha assimilat a fons la manera en què el plaer de menjar contribueix al bé integral de la persona. Quelcom similar es pot dir de la castedat, i de qualsevol altra virtut.

Un món interior

Escoltem el consell de sant Josepmaria en un brevíssim punt de *Camí*: «Per què has de mirar, si “el teu món” el portes dins teu?».^[6] És cert: si un porta un món dins seu — un món fet de coses grans, divines i humanes—, la mirada, l’acció, el pensament contra la castedat poden tenir certa força d’atracció, però seran molt més fàcils de combatre, perquè seran percebuts com una amenaça a l’harmonia del mateix món interior.

Fins i tot podríem dir que la castedat fa referència a la sexualitat només secundàriament. Principalment, té a veure amb l’obertura del nostre món interior —del nostre cor— a les coses grans, amb la capacitat de percebre, d’aspirar i de gaudir amb el que és capaç d’omplir el cor humà. Per això, deia també sant Josepmaria: «*no m’ha agradat mai de parlar*

d'impuresa. Jo vull considerar els fruits de la temprança. (...) Vivint així —amb sacrifici— [l'home] s'allibera de moltes esclavituds i aconsegueix, en la intimitat del seu cor, assaborir tot l'amor de Déu (...); estem en condicions de preocupar-nos dels altres, de compartir amb tothom el que és nostre, de dedicar-nos a les tasques grans».^[7]

La persona casta és capaç de connectar afectivament i gaudir amb tot el que és bonic, noble, genuïnament divertit. La seva mirada no és possessiva, sinó agraïda: deixa ser a l'altre; no permet que s'enteli, que es despersonalitzi la relació que l'uneix amb cada cosa i amb cada persona. Qui no és cast té una mirada baixa; una mirada que no és capaç de rebre, sinó només d'exigir prestacions. En realitat, no és capaç de gaudir de les petites coses de la vida i de les relacions personals; no és capaç d'estar

veritablement amb els altres. Les coses delicades que d'altres aprecien a aquest li semblen insípides; no li diuen res, perquè necessita emocions fortes per reaccionar i experimentar quelcom positiu i agradable.

S'entén així que qui viu la castedat com a afirmació joiosa no necessiti en general un esforç extraordinari de la voluntat per contenir l'impuls sexual desordenat: el seu món interior, teixit de realitats valuoses i relacions veritables, contrasta fortament amb ell i el rebutja. I en viure així, se sent grandiosament lliure, perquè fa el que li agrada. En canvi, el luxuriós, l'incontinent o, fins i tot, el merament continent, si aconseguissin fer-ho, se sentirien reprimits: com si els faltés alguna cosa.

Per a sant Tomàs d'Aquino, el luxuriós, l'incontinent, el continent i el cast són quatre figures diferents.^[8]

El cast i el luxuriós posseeixen un la virtut i l'altre el vici. L'incontinent, sense arribar a tenir establert el vici, no viu rectament. I el continent, com indica el terme, es conté; no peca contra la castedat, però tampoc no té la virtut: davant d'una temptació es limita a reprimir l'impuls, sense arribar a gaudir en el bé. És el cas, per exemple, de qui no vol mirar, però desitjaria que fos inevitable veure-hi. Simplement, salta obstacles que desitjaria no haver de saltar i, en fer-ho, no es planteja formar la seva interioritat per configurar-la amb el bé. Aquesta situació pot ser un pas endavant per a qui ve de més lluny, però aquesta persona encara haurà de recórrer un camí fins a formar la virtut. Qui no s'aparta decididament de la frontera, encara que aconseguixi no pecar, mai passarà de ser continent, no arribarà a gaudir de la virtut i a veure-la com una afirmació joiosa.

Veuran Déu en tot

«Feliços els nets de cor: ells veuran Déu!» (*Mt 5, 8*). Potser Jesús no vol dir que als impurs de cor se'ls prohibirà veure Déu, sinó més aviat que no aconseguiran veure res allà on els de cor net percebran una bellesa indescriptible, plena de matisos, que satisfà totes les aspiracions del seu cor. Això és de fet el que passa aquí a baix: els virtuosos són capaços de trobar Déu en cada persona, en cada situació ordinària de la vida, mentre que els que no ho són, no senten la seva presència o la troben incòmoda i desagradable, limitadora de la seva llibertat.

La virtut, així entesa, com a creació d'un món interior bonic, d'una connaturalitat afectiva que ens fa gaudir fent el bé, és una resposta a les perplexitats que s'esmenten més amunt. En efecte, si l'esforç per formar la santa puresa no pretén

només negar-se als actes desordenats, sinó també i, sobretot, constituir un món interior ple de realitats valuoses, sobrenaturals i humanes, es comprèn bé que aquesta virtut creixi i es formi no només quan s'ha de vèncer una temptació, sinó també quan la nostra atenció es dirigeix a tot el que hi ha de valuós i bonic en la realitat, tot i que per si mateix no tingui res a veure amb la sexualitat. La castedat no és només una virtut per als moments de combat: no és només per a les temptacions, sinó que és una virtut de l'*atenció*, d'allò que el nostre cor atén. També es comprèn així que aquesta delicadesa interior, aquesta obertura a la grandesa, no té límits i sempre pot créixer.

Els mitjans són molts

Com es pot formar aquest món interior? Sens dubte, cal evitar el que el pugui pertorbar, intentar que la

vista i la imaginació no es dispersin o s'enterboleixin, posar certs frens a la curiositat, i també evitar caure en el lleure, aquesta actitud passiva de qui cedeix el domini de les seves decisions als esdeveniments. Perquè navegar sense objectiu, deixant-se portar pel vent que bufa, és una manera molt fàcil de perdre's i acabar en un lloc on hauríem preferit no arribar.

També convé créixer en fortalesa, perquè sense ella és molt difícil mantenir el rumb al mig de les onades: la constància en les petites mortificacions en el treball, en la relació amb els altres, en els gustos, enforteix el cor. I la sinceritat: tenir la senzillesa de parlar del que ens passa per dins és una manera molt eficaç d'oxigenar el nostre cor, i d'impedir que s'intoxiqui amb afectes que són massa petits per a ell.

Són també molt importants altres mitjans que dirigeixen la mirada de l'ànima cap al que és sobrenatural o humanament valuós: la devoció eucarística, l'afecte a la Mare de Déu, l'oració i el to habitual de relació personal amb el Senyor. Les amistats i totes les relacions humanes nobles compleixen també aquest paper: mentre que aïllar-se o tancar-se en un mateix és una font fàcil d'infeccions, la dedicació sincera als altres manté el cor en bona salut.

A més, és molt convenient formar interessos culturals de valor, especialment la bona literatura, el bon cinema, la música, etc., que ajuden a desenvolupar la sensibilitat estètica i el sentit de la bellesa. Qui gaudeix únicament amb pel·lícules, lectures, plans o vídeos d'alta intensitat, qui s'acostuma a viure només d'emocions banals, necessitarà un esforç notable per controlar-se quan aquestes emocions

entrin en l'esfera sexual. I si ho aconseguix, ho experimentarà, en el millor dels casos, com a repressió, com a negació. És molt més bonic, i més eficaç, crear un clima interior net, lluminós, afirmatiu. El nostre cor no ha estat fet per a menys: gaudir de la bellesa de Déu ja en aquesta vida, i per tota l'eternitat.

Julio Diéguez

.....

[1] Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, núm. 208.

[2] Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, núm. 182

[3] *Ibídem*.

[4] *Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 2337: «La castedat significa la integració reeixida de la sexualitat en la persona i, per aquí, la unitat

interior de l'home en el seu ésser corporal i espiritual».

[5] Cf. Sant Tomàs d'Aquino, *Suma de teologia*, I-II, q. 17, a. 1, ad 2.

[6] *Sant Josepmaria, Camí*, núm. 184.

[7] Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, núm. 84

[8] Cf. *Suma de teologia*, II-II, qq. 151-156.

.....
.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/molt-humans-
molt-divins-xiii-amb-tot-el-cor/](https://opusdei.org/ca-ad/article/molt-humans-molt-divins-xiii-amb-tot-el-cor/)
(08/04/2025)